

**9th National Seminar
of the European Network of Ombudsmen**
"Good administration and the rights of citizens in a time of
austerity"¹
15.-17.09.2013.

Latvijas Republikas tiesībsargs Juris Jansons
Atbildīgas pārvaldības uzturēšana²

16.09.2013.

Godātie Ombudu tīkla kolēģi, dāmas un kungi!

Līdz šim lielākoties ombudu darbība starptautiskajā vidē vairāk bija attiecināma uz pilsonisko un politisko jomu, savukārt sociālās, ekonomiskās un kultūras tiesības un problēmas tajās galvenokārt tika atstātas tikai un vienīgi nacionālā līmeņa risināšanai, tā teikt, katra paša iekšējā lieta.

Tomēr pēdējo gadu realitāte rāda, ka sociālo un ekonomisko problēmu risināšana un ombudu iesaistīšanās situācijas uzlabošanā vairs nav tikai nacionāla mēroga jautājums.

Mūs kopā saista ne tikai Eiropas ombudu tīkls, bet arī kopēja vērtību telpa. Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir definējušas savus darbības principus – strādāt, lai aizsargātu universālas vērtības, uz kurām balstās Eiropas Savienība, proti — brīvību, demokrātiju, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, kā arī tiesiskumu.

Tāpat kā vairums Eiropas Savienības dalībvalstu Latvija ir uzņēmusies starptautiskas saistības gan ekonomiskajā, gan cilvēktiesību jomā. Kā Eiropas Savienības un Eiropas Padomes dalībvalsts Latvija ne tikai ratificē starptautiskus līgumus cilvēktiesību jomā, bet arī uzņemas saistības tajos noteikto standartu praktiskā ieviešanā. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, Eiropas Sociālā Harta, Līgums par Eiropas Savienību, Eiropas Savienības pamattiesību harta, kā arī vairāk kā 50 citi starptautiskie dokumenti uzliek Latvijai konkrētus pienākumus garantēt cilvēka pamattiesību ievērošanu.

Es vēlos Jūs iepazīstināt ar sociālekonomisko situāciju Latvijā, valdības un manām kā ombuda aktivitātēm situācijas risināšanā.

¹ <http://www.ombudsman.europa.eu/lv/activities/calendarevent.faces/en/753/html.bookmark>

² „Keeping administrations accountable”

I. Situācijas raksturojums

Neskatoties uz Latvijas valdības sniegto informāciju par tautsaimniecības strauju atveseļošanos, ekonomikas rādītāju uzlabošanos, Latvijā 2011.g. nabadzības riskam bija pakļauti **394,5 tūkst. iedzīvotāju**³, īpaši mazo pensiju saņēmēji un personas ar zemiem ienākumiem (algas mazākas par minimālo; valsts, pašvaldību pabalsti). Šeit būtiski atzīmēt, ka Latvijas iedzīvotāju kopa ir nedaudz virs 2 miljoniem cilvēku (2 070 371).

Nabadzības riska sliekšnis 2011.g. vienai personai mēnesī bija Ls 157 (223 €), bet ģimenei ar 2 bērniem - Ls 329 (468 €);

Nabadzības riskam un sociālajai atstumtībai tiek pakļauti 40% Latvijas iedzīvotāju,⁴

- 43% bērnu;
- 33% pensionāru;
- 38,8% nepilno ģimeņu, kuras apgādībā ir 1 bērns;
- 37,4% pilno ģimeņu, kurās aug 3 un vairāk bērnu;
- 33,5% mājsaimniecības, kuras veido 1 persona līdz 64 gadu vecumam.

2013.g. 2.cet. vecuma grupā no 15-74 gadiem darba ņēmēji bija 833,8 tūkstoši cilvēku, bet darbu meklēja 114,7 tūkstoši cilvēku;

- 21,1 % (176,2 tūkst. cilvēku) darba ņēmēju saņem minimālo algu, kas pēc nodokļu nomaksas ir 146 latiem (208 €), **vai mazāk**;
- 28,9 % (241,0 tūkst.) darba ņēmēju saņem darba algu **pēc nodokļu nomaksas līdz 200 Ls (285€)**;
- 28,6 % (238,5 tūkst. cilvēku) saņem darba algu **pēc nodokļu nomaksas no 200 līdz 300 Ls (427€)**;
- tāpat **57,5 %** no darba ņēmējiem Latvijā saņem darba algu, kas **nepārsniedz 300 Ls (427 €)** pēc nodokļu nomaksas;

Latvijā ir 859.8 tūkstoši mājsaimniecību. Mājsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas:

- 23,0 % no visām mājsaimniecībām - *komunālos maksājumus*;
- 22,4% - *apkuri*;
- 75,3% - *neparedzētus izdevumus*;
- 28,0% - *katru otro dienu gaļu, zivs, putnus*.

Kopējais pensionāru skaits 478.8 tūkstoši, no tiem 74.9% saņem pensijas līdz 200 latiem / (285€).

³Centrālās statistikas pārvaldes dati, EU-SILC Apskojums 2012

⁴Eurostat, pieejams: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_peps03&lang=en;
Latvijas Republikas Centrālās Statistikas Pārvalde, pieejams: www.csb.gov.lv; Nacionālais sociālais ziņojums, 17.lpp.

- 1.2% jeb 5796 pensionāri saņem vecuma pensiju līdz 50 latiem (71 eiro);
- 4.4% jeb 21273 saņem vecuma pensiju no 50,01 līdz 100 latiem (142 eiro);
- 69.5% jeb 332601 saņem vecuma pensiju no 100,01 līdz 200 latiem (284 eiro).

Invaliditātes pensija šā gada jūlijā izmaksāta 71 373 Latvijas iedzīvotājiem un tās vidējais apmērs 116,5 lati (165 eiro).⁵

II Sociālo tiesību konstitucionālais rangs un starptautiskās saistības

Latvijas Republikas Satversmes 109.pants garantē ikvienam tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos. Šo tiesību mērķis ir valsts iespēju robežās kalpot cilvēka cienīgas eksistences nodrošināšanai. Tajā pat laikā Latvijas Republikas Satversmē nav noteikts šī nodrošinājuma apmērs un piešķiršanas kārtība. Jānorāda, ka minētā panta saturu Latvijas Republikas Satversmes tiesa ir analizējusi vairākos spriedumos un norādījusi, ka sociālās tiesības ir ļoti nozīmīgas, taču vienlaikus īpašas un atšķirīgas cilvēktiesības, jo šo tiesību īstenošana ir atkarīga no katras valsts ekonomiskās situācijas un pieejamiem resursiem, t.i., tā ir tieši saistīta ar katras valsts iespējām.⁶

Tomēr vēlos vērst uzmanību, ka viens no sociālo tiesību raksturojošiem principiem ir progresīvās attīstības princips. Starptautiskās tiesības uzliek par pienākumu valstij ar maksimāli pieejamiem resursiem un ar atbilstošu līdzekļu palīdzību augošā tempā panākt pēc iespējas pilnīgu sociālo tiesību īstenošanu.

Latvijas tauta, 2003. gadā nobalsojot par iestāšanos Eiropas Savienībā, izlēma pievienoties ES ne tikai kā ekonomiskai savienībai, īstenojot kopīgu drošības, sadarbības un monetāro politiku, bet arī savienībai, kuras dalībvalstis ir apņēmušās veicināt savu tautu ekonomisko un sociālo attīstību, ievērojot noturīgas attīstības principu.⁷

Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā cilvēktiesības ir noteiktas kā vienas no ES pamatvērtībām. Savukārt 3. pantā kā viens no ES mērķiem ir noteikts - veicināt savu tautu labklājību, kā arī apkarot sociālo atstumtību un veicināt sociālo taisnīgumu.

Līgumā par Eiropas Savienības darbību dalībvalstis ir ietvērušas vēlēšanos nodrošināt labklājības pieaugumu saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu principiem. Līguma 9. pantā ietverta apņemšanās, ka, nosakot un īstenojot savu politiku un

⁵ Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, statistikas dati uz 2012.gada 1.septembri; pieejams: <http://www.vsaa.lv/lv/budzets-un-statistika/statistika>.

⁶ Republikas Satversmes tiesas 2011.gada 17.februāra sprieduma lietā Nr.2010-20-0106 10.punktu. pieejams: http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums_2010-20-0106.htm.

⁷ Līgums par Eiropas Savienību, Preambula; Līgums par Eiropas Savienības darbību, Preambula, pieejams: <http://eur-lex.europa.eu>.

darbības, ES ņem vērā prasības, kas saistītas ar atbilstīga sociālās aizsardzības līmeņa nodrošināšanu un sociālās atstumtības apkarošanu.⁸

Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (turpmāk tekstā – Harta) ES atzīst un ievēro vecāku gadagājumu cilvēku tiesības dzīvot cienīgu un neatkarīgu dzīvi un piedalīties sabiedriskajā un kultūras dzīvē. Minētā dokumenta sadaļā „Solidaritāte” noteikts, ka, apkarojot sociālo atstumtību un nabadzību, ES atzīst un ievēro tiesības uz sociālo palīdzību un palīdzību mājokļu jomā, lai saskaņā ar ES tiesību aktiem, kā arī valstu tiesību aktiem un praksi nodrošinātu pienācīgu dzīvi tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu.⁹

Kaut arī Hartā noteiktie principi tiešā veidā ir piemērojami tikai ES iestāžu un struktūru rīcībā, un dalībvalstu publiskajām iestādēm Harta ir jāpiemēro tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus, proti, kad tās piemēro ES regulas, lēmumus vai īsteno direktīvas,¹⁰ tomēr manā ieskatā minētais nenozīmē, ka dalībvalstu publiskās varas iestādes var ignorēt ES mēroga mērķus un pieeju nabadzības izskaušanā un sociālās atstumtības mazināšanā.

III. Valdības centieni nabadzības mazināšanā

Nabadzības mazināšana politikas plānošanas dokumentos jau kopš 1998.gada bijusi viens no Latvijas valdības darbības prioritārajiem uzdevumiem¹¹, izstrādātas pamatnostādnes¹², stratēģijas, rīcības plāni nabadzības novēršanai, kvantitatīvie mērķi 2020.gadam¹³, Latvijas konverģences programma 2013.-2016.g., u.tml., taču nabadzības riskam joprojām ir pakļauti 19,4% iedzīvotāju (pēc Eurostat datiem-38,1%)¹⁴ un nabadzības dziļums palielinās¹⁵.

Atbildīgā nozares ministrija jau pirms 10 gadiem 2004.gadā ir norādījusi – „**skaidri definētas politikas un sadarbības mehānisma trūkums** starp institūcijām sociālās attīstības un nabadzības mazināšanas jomā ir negatīvi ietekmējis esošo situāciju”.¹⁶

Faktiski secināms, ka arī turpmākajos 10 gados Latvijas valdība nav tikusi galā ar šo uzdevumu, tie paši pirms 10 gadiem **identificētie mērķi ir aktuāli arī šobrīd:**

⁸ Turpat.

⁹ Eiropas Savienības Pamattiesību harta, 25., 34.pants, pieejama: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹⁰ Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, 2010.gada ziņojums par ES Pamattiesību Hartas piemērošanu, pieejams: <http://eur-lex.europa.eu>.

¹¹ Likumprojekta „Latvijas Kopējās sociālās iekļaušanas memorands” anotācija

¹² Rīcības plāns nabadzības novēršanai 2001.-2003.gadam

¹³ Latvijas nacionālā reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai

¹⁴ Pēc Eurostat metodikas, par pakļautiem nabadzības riskam uzskata ļaudis, ja viņi dzīvo mājāsaimniecībā, kuras ienākumi ir zemāki par nabadzības sliekšni, kas noteikts 60 procentu no vidējiem ienākumiem attiecīgajā valstī

¹⁵ 6.lpp, Nacionālais sociālais ziņojums

¹⁶ Likumprojekta „Latvijas Kopējās sociālās iekļaušanas memorands” anotācija

- 1) izglītības kvalitāte;
- 2) **iekļaujoša darba tirgus izveide**;
- 3) piemērota mājokļa nodrošināšana personām, kas pašas to nevar nodrošināt;
- 4) **adekvātu ienākumu** nodrošināšana ar darba samaksas, nodokļu politikas un sociālās drošības sistēmas palīdzību;
- 5) personas vajadzībām atbilstošu sociālo pakalpojumu attīstība iespējami tuvu dzīvesvietai;
- 6) valsts garantētās minimālās veselības aprūpes un nepieciešamo medikamentu saņemšanas iespējas nodrošināšana.

Jaunākos politikas plānošanas dokumentos¹⁷ minēts, ka šobrīd ir izveidota kārtējā darba grupa, kuras uzdevums **identificēt** būtiskākos nabadzības un sociālās atstumtības pieauguma **cēloņus un politikas jomas**, kurās veicami pasākumi nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai.

Plānotie pasākumi 2013.g. Konverģences programmā:

- 1) **Aktīvās nodarbinātības veicināšanai** (algoto sabiedrisko pagaidu darbu aktivizēšana; atbalsta programmas ilgstošajiem bezdarbniekiem ar atkarības problēmām; mobilitātes granti (darbs 20 km no dzīvesvietas)¹⁸; jauniešu darbnīcas; profilēšanas sistēma bezdarbniekiem; pieaugušo tālākizglītība (50+);
- 2) **Pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības sekmēšana** (atbalsts mazajiem uzņēmējiem (mikro, mazie, vidējie) ar infrastruktūru un konsultēšanu; biznesa inkubatori; lauksaimniecības zemes iegādes kreditēšanas programmas.¹⁹

Rodas jautājums par plānoto pasākumu efektivitāti un lietderību. Vai tas sasniegs mērķi ilgtermiņā.

Pamatojoties uz iepriekšteikto, es varu izdarīt vairākus **secinājumus**:

Līdz šim valdības realizētā nodokļu politika tikai veicinājusi sociālās nevienlīdzības palielināšanos, jo ieguvēji no izmaiņām bija vidusslānis un turīgie, nabadzīgajiem iedzīvotājiem ieņēmumu pieaugums bija nenozīmīgs.

¹⁷ Latvijas Konverģences programma 2013.-2016.gadam.

¹⁸ Latvijas iedzīvotāji, kuri savā dzīvesvietā nevar atrast darbu un kuri piedalās reģionālās mobilitātes atbalsta pasākumā, par **pirmajiem četriem darba tiesisko attiecību mēnešiem kopā** var saņemt ne vairāk kā 280 latu īrei un transportam uz darba vietu, kurai jābūt vismaz 20 kilometru attālumā. *Jautājums rodas, vai atbalsts pirmajos 4 mēnešos ir pietiekams, lai darbinieks spētu ilgstoši saglabāt darba vietu.*

¹⁹ Lētie kredīti lauku zemes iegādei plānoti vidusslāņa atbalstam, taču puse no pirmā miljona saņēmējiem ir lielzemnieki, raksta žurnāls "Ir". "Ir" secinājis, ka vismaz astoņi no 16 kredīta saņēmējiem atbilst lielsaimniecību kritērijiem (apgrozījums pārsniedz 100 tūkstošus eiro gadā), tātad ministres cerība atbalstīt mazos un vidējos saimniekus pilnībā neattaisnojas.

Pozitīvi vērtējams valdības uzsāktais darbs saistībā ar minimālās algas paaugstināšanu, neapliekamā minimuma diferencēšanu un atvieglojuma par apgādībā esošām personām palielināšanu. Plānotie pasākumi dos papildu ienākumu 20-30 latu (28 – 43 €) mēnesī personām, kuras saņēma minimālo algu.

Svarīgi apzināties, ka viena cilvēka mājsaimniecības gadījumā personas ienākums tuvojas Centrālās Statistikas pārvaldes aprēķinātajam iztikas minimuma grozam, (2013.gada jūlijā Ls 178.85 jeb 254.48€), tomēr tas ne tuvu nav pietiekams, ja personas apgādībā ir viens vai vairāki bērni. Turklāt, ja persona saņem minimālo algu un tās apgādībā ir 2 bērni, tai nemaz nebūs iespējams saņemt pilnu valstī noteikto nodokļa atvieglojumu, jo tā nemaz tik daudz nenopelna.

Tāpat jāņem vērā, vai patēriņa cenu un komunālo maksājumu izmaksu pieaugums²⁰, „nenoēdīs” ieguvumu, ko personai dos ieviestie nodokļu atvieglojumi.

Ņemot vērā pensionāru īpatsvaru to personu vidū, kas pakļauti sociālajai atstumtībai, ir jādomā par efektīvākas pensiju indeksācijas metodoloģijas izstrādi. Vidējais pieaugums no šā gada indeksācijas ir Ls 4,68 (6,66 €).

Tas pats attiecas uz sociālā nodrošinājuma pabalstu, ko saņem personas ar invaliditāti, šobrīd 45 lati (64 €), invalīdiem kopš bērnības – 75 lati (107 €).²¹ Pabalsta palielinājums ir plānots, tomēr tas ne tuvu nav pietiekams, lai nodrošinātu personu ar invaliditāti, ko valsts ir atzinusi par vienu no mazāk aizsargātajām iedzīvotāju grupām, pamatvajadzības.

Latvijas sasniegumi ekonomisko rādītāju ziņā nav noliedzami, tomēr tie ir sasniegti pilnībā aizmirstot par prioritāti – cilvēktiesības un sociālā drošība. Manuprāt, abām prioritātēm ir jābūt līdzsvarā un ekonomisko izaugsmi nedrīkst veidot uz mazāk aizsargāto iedzīvotāju rēķina. Nekādā gadījumā nav pieļaujama situācija, ka cilvēka pamattiesības tiek nostādītas zemāk kā ekonomisku mērķu sasniegšana. Minētais ir pretrunā Eiropas Savienības politikas mērķim – radīt ne tikai ekonomiski attīstītu, bet arī ilgtspējīgu, gudru un iekļaujošu Eiropas telpu. Valsts apņēmībai cilvēktiesības izvirzīt kā vērtību ir jāatspoguļojas gan politikas plānošanas dokumentos, gan faktiskā valdības rīcībā, tādējādi apliecinot politisko gribu un radot iedzīvotājos drošības sajūtu.

Šobrīd vērojams, ka valdība konsekventi rīkojas tikai noteiktu ekonomisku rādītāju sasniegšanai, nerēķinoties ne ar sabiedrības viedokli, ne ar sociālo realitāti valstī un ignorējot arī starptautisko ekspertu ieteikumus.

²⁰ Tiek prognozēts pieaugums par 8% nekā iepriekš.

²¹ Projektā: sociālā nodrošinājuma pabalsts 1. invaliditātes grupai būtu 58,50 lati, 2. grupai – 54 lati, bet 3. grupai paliktu nemainīgs, savukārt cilvēkiem ar invaliditāti kopš bērnības, kuriem noteikta 1. invaliditātes grupa, pabalsts pieaugtu no 75 līdz 97,50 latiem mēnesī, cilvēkiem ar 2. invaliditātes grupu no 75 līdz 90 latiem, bet cilvēkiem 3. invaliditātes grupu pabalsts paliktu nemainīgs – 75 lati. Valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu pašlaik saņem 17,7 tūkstoši cilvēku ar invaliditāti.

IV Tiesībsarga iniciatīvas

Piedaloties vairākos Eiropas Savienības, gan pasaules mēroga pasākumos līdzīgos kā šis, kuru temats ir bijis cilvēktiesību aizsardzība, vairākkārt esmu aizdomājies par nacionālo ombuda institūciju vietu un lomu tiesību politikas veidošanā. Kā tiesībsargs, kura pienākums ir veicināt un uzraudzīt cilvēktiesību aizsardzību un sekmēt valsts varas tiesisku un lietderīgu īstenošanu, uzskatu, ka nav pieļaujama situācija, kurā nacionālā valdība izvirza vienu konkrētu mērķi vai realizē kāda starptautiska līguma punktu, vienlaicīgi ignorējot citas starptautiskas saistības gan tā paša līguma ietvaros, gan citu starptautisku organizāciju ietvaros, īpaši, ja tas attiecināms uz cilvēka pamattiesībām.

Angļu zinātnieki Ričards Vilkinsons un Keita Piketa salīdzināja attīstītās valstis pēc ienākumu nevienlīdzības un atrada pārsteidzošu sakritību - jo lielāka nevienlīdzība, jo vairāk palielinās slepkavību un ieslodzīto skaits, garīgās slimības, ieskaitot alkoholismu, narkomāniju, mirstību, pastāv zema sociālā mobilitāte un neuzticība valdībai. Pētījumi arī atklāja, ka valstīs ar lielu ienākumu nevienlīdzību, šie faktori negatīvi ietekmē visus iedzīvotājus - gan trūcīgos, gan turīgos.

Tālāk minēšu tikai vienu ilustratīvu piemēru, ko esmu izvēlējis tādēļ, ka Tiesībsarga birojā sociālo tiesību jomā liela daļa iesniegumu tiek saņemti tieši no pensionāriem un tajā ietverts tikai viens jautājums: kā personai izdzīvot ar tik mazu pensiju, nemaz nerunājot par cilvēka cienīgu dzīvi un pelnītu vecumdienu baudīšanu.

Latvijā kopš 1996.gada ir noteikts vecuma pensijas minimālais apmērs. Tātad, ja personai aprēķinātās pensijas apmērs ir zems, valsts ir noteikusi piemaksu līdz noteiktam līmenim. Šobrīd minimālā vecuma pensija tiek noteikta atkarībā no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta, tam piemērojot attiecīgos koeficientus, ņemot vērā personas apdrošināšanas stāža ilgumu.

2011.gada novembrī Saeimas Prezidijam un Ministru kabinetam²² tika nosūtīts tiesībsarga atzinums par vecuma pensijas apmēra noteikšanu. Atzinumā tika norādīts, ka Latvijā nav izstrādāti kritēriji minimālā sociālā nodrošinājuma līmeņa noteikšanai. Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts, kam piesaistīts vecuma pensijas minimālais apmērs, ir 45 latī (64 eiro) mēnesī, un tā apmērs ir nemainīgs kopš 2006.gada 1.janvāra. Tas nav pamatots ne ar ekonomiskajiem rādītājiem, ne aprēķiniem par personas vajadzību nodrošināšanai nepieciešamajiem līdzekļiem, un kā redzams, ir krietni mazāks kā aprēķinātais nabadzības riska sliekšnis. Šajā atzinumā Ministru kabinets tika aicināts noteikt tādu vecuma pensijas minimālo apmēru, kas pamatots ar noteiktiem aprēķiniem un metodi, kuras mērķis ir sociālā nodrošinājuma minimālā apmēra noteikšana. Tāpat esmu uzsvēris, ka, lai arī valsts sociālo tiesību jomā bauda plašu rīcības brīvību un var politikās izšķiršanas rezultātā izvēlēties piemērotāko veidu sociālā nodrošinājuma garantēšanai minimālā apmērā, tā nevar pavisam atkāpties no šādas saistības.

²² Tiesībsarga birojs 2011. gada 4. novembra izejošais dokumenti Nr. 1-8/19 un Nr.1-8/20 *Par minimālo pensiju apmēru* (nav publicēts).

Tomēr Latvijas Republikas Saeima un valdība pagaidām nav pauduši gatavību sistēmiski risināt šo sensitīvo jautājumu.

Vērtējot procesus valstī jau vairāku gadu garumā, nākas konstatēt nekonsekvenču valdības darbā. Secinu, ka valdības apņēmība atzīt un aizsargāt cilvēktiesības, mazināt sociālo nevienlīdzību, izskaust nabadzību, ievērojot noturīgas attīstības principu, ir tikai deklaratīva, nevis reāla.

Ir saprotams, ka ekonomiskās lejupslīdes periodā (2008.- 2010. gads), valstī tika ieviesti taupības pasākumi, tomēr, manā ieskatā tas nedrīkstēja notikt uz mazāk aizsargāto iedzīvotāju grupu: bērnu, personu ar īpašām vajadzībām, senioru, jauno ģimeņu rēķina. Taupības pasākumi nedrīkst skart tādas nozares kā veselības aprūpe, izglītība un sociālā drošība.

Latvija joprojām citu Eiropas Savienības valstu vidū izceļas ar viszemākajiem rādītājiem procentuāli no IKP gan veselības aprūpes, gan sociālā atbalsta pasākumu ziņā.²³

Personas tiesību aizsardzības kontekstā svarīgi apzināties, ka sociāli ekonomisko tiesību jomā indivīdam nav iespējas saņemt nekādas kompensācijas pretēji tam, kā tas ir pilsonisko un politisko tiesību jomā, kur personai savu tiesību aizsardzībai pastāv iespēja vērsties, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesā.

Nobeigumā...

Ņemot vērā centienus sekmēt pamattiesību ievērošanu gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās robežām, aicinu ombudus aktīvi strādāt ar amatpersonām gan Eiropas institūcijās, gan nacionālajās valdībās, lai cilvēktiesību standartu iedzīvināšana nebūtu tikai deklaratīva, bet īstenotos reālās darbībās, nodrošinot vienlīdzību, attīstību un labklājību.

²³ Eurostat, General government expenditure in 2011 – Focus on the functions ‘social protection’ and ‘health’; pieejams: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-13-009/EN/KS-SF-13-009-EN.PDF